

Bez silné a sebevědomé ČSSD není silná a sebevědomá ČR!

I. Kdo nepochopil nebo nechce pochopit svoji minulost, je odsouzen opakovat chyby

Každý lékař ví, že podmínkami úspěšné léčby jsou tři základní kroky: správná diagnóza, správně zvolený postup léčby a také dobrý psychický stav pacienta. Oním pomyslným pacientem je dnes ČSSD, která se chová, jako kdyby byla po knockoutu a nikoliv po zdravé, výchovné facce, kterou jí v květnových volbách ušetřili voliči. Když pozorně sleduji diskuse uvnitř i vně ČSSD o její budoucnosti, nezaznamenal jsem bohužel zatím ani jeden pohled, který by podle mne splňoval tyto tři zásady úspěšné léčby.

Předně už sám o sobě fakt, jak se ČSSD po sněmovních volbách chová, jak pojala výsledky voleb, svědčí o mnohem hlubším problému, než aby nám stačilo konstatování, že za to může Paroubek či jenom pořádně zpackaná kampaň. Podobné reakce jsou jen symptomem nemoci, kdy elity strany dávají na sobě příliš znát rozčarování ze ztráty již někým přislíbených vládních postů. Nevím, zda by státní správa dokázala pojmout tolik ministrů, náměstků, ředitelů polostátních a státních firem a ředitelů ministerských odborů, kolik jich teď zklamaně chodí po Praze a lamentuje nad tím, jak jim to Paroubek zkazil. Bohužel, jedna z prvních diagnóz nemoci, kterou sociální demokracie trpí, jsou přílišné ambice většiny lidí, kterým partajničeni umožnilo přiblížit se těmto funkcím ve veřejné správě, aniž by na jejich výkon měli předpoklady. Nejen zásluhy v podobě sezení na stranických schůzích a uzavírání stranických dohod má být předpokladem pro aspiraci na veřejnou funkci, ale také práce, kterou pro úspěch strany člověk odvede, má-li odpovídající kvalifikaci. Je jen úsměvné, že nejvíce si s kritikou Jiřího Paroubka vystačí právě ti, kteří se na práci strany či na kampani podíleli nejméně, a naopak ti, co byli v jednom kole, většinou mlčí a respektují nasazení, s jakým se Jiří Paroubek do boje o úspěch ČSSD vrhal.

Dalším symptomem nemoci ČSSD je pokrytectví. Jiří Paroubek přebíral stranu v období, kdy trpěla beznadějí a více jak rok před volbami nikdo z jejího vedení nedoufal, že by se mohla vrátit v příštích volbách do pozice potenciální vládní strany. Ti samí lidé ve vedení strany, kteří byli u jejího propadu za Vladimíra Špidly i Stanislava Grosse, tleskali Jiřímu Paroubkovi po volbách v roce 2006. Většina z nich na stejných místech aplaudovala volebnímu výsledku v krajských volbách v roce 2008. Není možné, aby nyní ti samí lidé nepřevzali svůj díl odpovědnosti a místo sebereflexe pouze hledali argumenty pro vytvoření svého alibi. Strana není firma, která si předsedu najímá jako manažera, který když uspěje, vyplatí si odměny všichni okolo a naopak, v případě neúspěchu, se veškerá odpovědnost svede na něj. ČSSD je demokratická politická strana s přísně hierarchickou strukturou rozhodování, kdy politické grémium mělo poslední slovo ve věci strategie a financování volební kampaně. Stejně tak spoluodpovědnost za volební výsledek nese každý člen strany podle toho, jak vysokou funkci zastává, popřípadě jakého volebního výsledku dosáhl. V případě, kdybychom měli udělat důvěryhodnou analýzu příčin volebního výsledku ČSSD, a ne školáckou výmluvu v podobě analýzy analytiků Lidového domu, kteří se na neúspěšné kampani jako plnoprávní členové volebního štábu podíleli, musíme se podívat i na aktivitu poslanců, senátorů, předsedů poslaneckých a senátních výborů, hejtmanů, ale i členů stínové vlády několik měsíců před volbami. Pokud nemáme při příštích volbách opět plakat nad rozlitým mlékem, musíme jít v odhalování příčin do hloubky. A ne bolesti, kterými trpíme, přehlušovat tisíci prostředky.

Po volbách v roce 2006 začal Jiří Paroubek pracovat na projektu modernizace strany. Ta měla jak programový, politicko-strategický a filosofický rozměr, tak i vnitrostranický v podobě změny fungování rozhodovacích mechanismů, voleb či stylu práce odborných komisí. Cílem bylo ČSSD otevřít novým myšlenkám, postupům i lidem. O potřebě modernizace a otevření strany se opět mluví dnes. Položme si však otázku, co kdo z těch, kdo o modernizaci opět mudrují, pro ni za poslední 4 roky něco udělal. Když se mělo diskutovat o nových tématech, k nimž by ČSSD měla vyvolat celospolečenskou diskusi, jako je například dekriminálizace marihuany či eutanazie, což jsou klasická témata pro mladší, liberální voliče, popřípadě když se strana měla otevřít malým a středním podnikatelům, někteří z tehdejšího vedení strany takovou diskusi okamžitě odmítli. Většinou z malicherných důvodů, z obavy před ztrátou kmenových voličů, popřípadě z ješitnosti či osobních animozit.

Nepochopili však vůbec podstatu tohoto směru modernizace, kterou dnes částečně oprašuje i Vladimír Špidla, který mluví o nutnosti učinit z ČSSD hnutí, otevřené iniciativám, liberálním a ekologickým proudům. Ve stále se rozšiřujícím politickém „středu“ jsou voliči, kteří si uvědomují hodnotu osobní svobody a možnost rozhodování, a pokud sami ukážeme, že nejsme schopni nad některými tématy ani ochotni diskutovat, nikdy tyto voliče neoslovíme.

Když mluvíme o fenoménu politického středu, je jeho až mantrické vzývání coby záchrany pro ČSSD dalším ze symptomů nemoci současné ČSSD. Předně ten, kdo o politickém středu mluví, by jej měl také předtím umět definovat, neboť se velmi často pod tímto pojmem skrývají naprosto odlišné věci. Velmi často také mluví o „politickém středu“ ten, který do něj sám patří, jen si to neumí či nechce přiznat. Což s sebou v případě ČSSD nese rozpor mezi politikou, kterou prosazuje a svým vlastním přesvědčením o tom, co je správné. Schopnost oslovit „politický střed“ je především o schopnosti představitelů strany přesvědčit voliče, kteří se k politickému středu hlásí, o prospěšnosti projektu, který jejich strana nabízí jak pro ně samotné, tak pro zemi jako celek. Politický střed je výsledkem sociálního a informačního vzestupu společnosti, ale také trpí všemi nemocemi tzv. mediokracie. Voliči, deklarující svoji preferenci politického středu, trpí odporem ke klasickým politickým ideologiím, aniž by však dokázali přesvědčivě uvést důvody proč. Proto jsou tak náchylní k náladám ve společnosti a přidávají se většinou k tomu hlavnímu, přesněji řečeno, politicky módnímu proudu, jehož hlavním recenzentem, nikoliv už objektivním a věcným kritikem (!), jsou média. Ta sama o sobě představují hlavní nástroj pro ideové vyprazdňování politiky, neboť jak osobnostně, vzděláním, tak i sociálně, ale i vnějším tlakem v podobě „onlinizace“ informací s nástupem internetu a permanentního toku informací, mají novináři a média odpor k tzv. velkým příběhům, které patří k éře ideologické politiky vlastní konci 19. a probíhající celé 20. století. O neobjektivitě většiny českých médií, hraničící až se sociální xenofobií, kdy zvítězila tzv. řecká lež a Jiří Paroubek se stal antisymbolem pseudomorální fronty českých médií a většiny pražských intelektuálů, psal v několika statích i filosof Václav Bělohradský či politolog Jiří Pehe. Především Bělohradský odsoudil roli českých médií v době před volbami a upozornil i na některé antidemokratické tendence v médiích, které se projevují především jakýmsi druhem sociální xenofobie, kdy sociálně slabé či společensky neúspěšné jedince, staví automaticky do role

příživníků, parazitujících na úspěchu těch ostatních. V tomto prostředí pak bylo logické, že ČSSD, obhajující princip společenské solidarity a sociální spravedlnosti, včetně zavedení daňové progrese, bude terčem permanentní a spontánní negativní kampaně, kterou političtí soupeři tu podpoří, tu přímo využijí. Jiří Paroubek, jako předseda strany, se stal pro celospolečenské hnutí „úspěšných“, kterých se buď ekonomická krize netýká, anebo kteří se v důsledku krize obávají o snížení svého sociálního statusu v důsledku vyšších daní, přirozeným terčem, kterého se bohužel nedařilo, anebo nechtělo, dalším představitelům ČSSD účinně bránit. Selhání levicové a liberální intelektuální elity v tomto souboji, kdy se doslova nechala zastrašit pražskou „intelektuální galerkou“ soustředěnou okolo TOP09 a umožnila v tomto souboji o charakter naší společnosti triumfovat stoupence privatizace veřejné moci, je evidentní. I levicovní a liberální intelektuálové nesou velkou míru odpovědnosti za výsledek voleb, kdy 118 hlasů z 200 získaly pravicové strany, včetně marketingových a účelových projektů soukromých firem, jako jsou Věci veřejné. Tato několikaměsíční, jednostranná kampaň způsobila, že středový volič akceptoval nabídku TOP09 či Věcí veřejných, ačkoliv programy obou těchto stran jeho zájmům a sociálnímu statusu neodpovídají. A Věci veřejné neodpovídají navíc ani jeho vzdělání a inteligenci. V tomto smyslu musíme této „kulturní frontě“, jejíž prim hraje pražská „intelektuální galerka“, která se vyznačuje snahou politiku ovlivňovat, avšak nenést žádnou odpovědnost a která už vystřídala od Unie svobody, přes Čtyřkoalici, Stranu zelených až po nynější projekt kariérních lidovců TOP09 neustále opakovat, že tak dlouho strašili cestou do Řecka, až jsme krůček od Itálie a tak dlouho dělali bubáka z Paroubka, až jim za zády vyrostl český Berlusconi. Bárta, John, všechny ty načančané, ale politikou i praktickými zkušenostmi netknuté dívky z kalendáře, co se náhodou stali poslankyněmi, vliv bezpečnostní agentury ABL, za to vše nesou odpovědnost, to je naplnění jejich touhy po „změně“. O morální úrovni této politiky svědčí fakt, že velká většina z těchto členů pražské „intelektuální galerky“ svého času vedla (tehdy byla na straně Čtyřkoalice) morální vendetu proti Miroslavu Kalouskovi, coby symbolu korupce a klientelismu v politice, aby mu nyní pomáhala českou politiku naprosto ovládnout, přičemž jim stačí vějička údajného Kalouskova hlídače Schwarzenberga. Je, myslím, už dostatek konkrétních příkladů, jak je tato úvaha lichá a jak nebezpečně naivní je tato politická síla, která měla obrovský vliv na výsledky letošních voleb.

Další ze symptomů nemoci ČSSD je právě časté omýlání nutnosti oslovit „politický střed“, což značí většinou ideovou prázdnotu mluvčích takové politiky, v horším případě dokonce nedůvěru k idejím sociálně demokratické politiky vůbec. Pro tyto politiky je složité okolní svět přesvědčovat argumenty o správnosti idejí sociální demokracie. V politice si zvykli pouze mediálně reagovat na vnější podněty, nikoliv politický diskurs spoluvytvářet svými náměty a praktickou politickou prací. Takoví lidé se pak navíc cítí ohroženi těmi, co takové pojetí politiky nesdílí a snaží se tyto nositele jiného stylu ve straně upozadit. Je zajímavé, že v době před volbami právě většina dnešních stoupenců tzv. „nového stylu“ politiky ČSSD, který má oslovit středové voliče, většinou mlčeli, neformulovali hlasitě politiku ČSSD a nepřesvědčovali středového voliče pro volbu sociální demokracie.

Projekt modernizace ČSSD Jiřího Paroubka v sobě také obsahoval již zmíněnou změnu vnitřních mechanismů strany: od generování stranických elit prostřednictvím přímé volby funkcionářů, až pro změnu stylu práce jednotlivých složek strany.

Fakt, že ze všech těchto návrhů zbyla jen přímá volba předsedy strany, je dalším ze symptomů nemoci, kterou trpí ČSSD, a který by se dal popsat jako privatizaci strany jejími funkcionáři. Chceme-li stranu otevřít novým voličům, nemůžeme ji uzavírat před těmito změnami ve vnitřním fungování. Limity tohoto stavu ukázaly mj. i předvolební televizní debaty, kdy jen malý počet lídrů kandidátek ČSSD dokázal obstát, a v některých případech to byla doslova ostuda v přímém přenosu. Musíme umožnit, aby za stranu vystupovali a kandidovali především úspěšní komunální politici ze všech úrovní, kteří prokázali své schopnosti a kteří se s voličem nesetkají jednou za 4 roky prostřednictvím televizní obrazovky. V opačném případě nám nepomůže ani sebelepší a dlouhé mediální školení. Prázdnotu či neschopnost nezakryje dlouhodobě ani sebelepší a nákladnější volební kampaň. Je to jako pořizovat si na obezitu, která je důsledkem vlastní lenosti, drahý make-up. Jen se zesměšníte.

Samostatnou kapitolou je práce stínových ministrů a stínové vlády. Někteří členové stínové vlády na jejím zasedání nikdy nebyli, ačkoliv jsou místopředsedy strany, neznal jsem jejich názory na politiku členů vlád v minulém volebním období, nečetl jsem jejich články a neslyšel o jejich alternativních návrzích. V některých případech to dokonce došlo až tak daleko, že nebyť sekce PR a marketingu, neměli by někteří

ministři žádný výstup a některým ministrům stínové vlády sepisoval tzv. oranžovou knihu volební štáb. Podle mne nesmíme stínovou vládu jako základní nástroj opoziční politiky degradovat na úroveň nástroje primárně pro zvýšení prestiže a vlivu některých jejích členů, popřípadě jako odměnu za zásluhy.

V předchozích odstavcích jsem se snažil provést správnou diagnózu a nastítnit i možnosti léčby pacienta s názvem ČSSD. Nyní je nutné postarat se dobrý psychický stav pacienta, tedy definovat pozici ČSSD po těchto volbách a nastítnit krátkodobou, střednědobou a dlouhodobou strategii ČSSD. Tak, abychom pochopili, proč tu vlastně jsme, jaké hodnoty prosazujeme a hájíme a především pro koho. Často na to zapomínáme a degradujeme, jak jsem se snažil výše popsat, politiku na vlastní zaopatřovací ústav, výtah k moci. I to byl jeden z důvodů neúspěchu ČSSD v těchto volbách: nebyli jsme jako politici přesvědčiví. Nehořeli jsme a tak jsme ani nedokázali zapálit.

Když slyším některá hodnocení letošních voleb, včetně výroků některých našich vysokých představitelů, a pozoruji nynější stav ČSSD, cítím vysokou míru deprese, hraničící až s defétismem. Někteří již ztratili důvěru v hodnoty a program ČSSD, a proto se domnívají, že již nikdy ČSSD nedokáže oslovit dostatečný počet voličů a utvářet vládu. Další se domnívají, že ČSSD musí projít hlubokou reformou hodnot a programu, opustit některé své dosavadní ideje a zásady, neboť jsou podle nich archaické a voliče nezískávají a naopak je odrazují, což by mělo tento trend zvrátit. Pak je tu ještě skupina lidí, která žádnou změnu nechce a spoléhá se na to, že ČSSD se může stylizovat do role jakési středové strany, která se bude moci stát jakýmsi univerzálně potřebným koaličním partnerem. Tento proud charakterizuje mj. vyhraněný antikomunismus a odmítnutí jakékoliv spolupráce s KSČM. Připadá mi to jako návštěva u psychiatra: v tom prvním případě se před vámi doktor sám psychicky zhroutl a vy jej musíte uklidňovat a poskytovat mu pomoc. Nevím, ale měl jsem za to, že naši ústavní činitelé a členové politického grémia tady nejsou od toho, abychom jim nalévali optimismus do žil a chlácholili je, že to tak hrozné není. Zvolili jsme si je od toho, aby stranu vedli a ne my je. V druhém případě vám doktor obrátí život vzhůru nohama, nařídí vám změnu partnera, zaměstnání, přátel i stravy, takže odcházíte v ještě větších pochybách, než jste přišel. Problém ale zůstává dál, protože pan doktor vám nějak zapomněl říci, jak všechny ty změny zvládnout. Třetí doktor se na vás pěkně usměje, řekne něco v tom smyslu, že mohlo být hůř, nabídne

doutník, sklenku něčeho ostřejšího a pak vám doporučí návštěvu nejbližšího veřejného domu.

Všechny tyto názory spojuje jedině: nedůvěra v sociálně demokratické hodnoty či v model moderního evropského sociálního státu, který je dědictvím politického úsilí sociálnědemokratického hnutí v Evropě i v ČR. Přitom moderní evropský sociální stát je výsledkem praktické realizace hodnot, které mají vysokou etickou hodnotu, a na rozdíl od nových pravicových politických hnutí, které mají tendenci jej minimálně oslabovat, anebo dokonce demontovat, má proto sociální demokracie i vysokou míru legitimacy k obraně tohoto modelu společnosti. Ale o tom na jiném místě.

Tito sociálně demokratičtí „nihilisté“, kteří pochybují o smyslu hodnot sociální demokracie, nejčastěji argumentují výsledky evropských socialistických a sociálnědemokratických stran v Evropě v posledních letech, které kopírovaly výsledky voleb jak u nás, tak na Slovensku. Osobně se domnívám, že je možné do jisté míry generalizovat, avšak výsledky českých květnových voleb mají jiné dominantní příčiny, než domnělý celoevropský trend odvratu veřejnosti od sociálnědemokratických, respektive levicových hodnot.

V reakci na výsledky krajských voleb v roce 2008 provedl na prosincovém kongresu ODS tehdejší místopředseda ODS a ministr sociálních věcí Petr Nečas analýzu výsledků voleb, ze které vyplývalo, že v české veřejnosti jsou výsledky ODS v podstatě zázrakem, neboť český elektorát je většinově levicový, popřípadě středový a proto nastínil některé změny ve strategii ODS, které shrnul do teze, že symbolem ODS se v dalších volebních obdobích musí stát silueta dítěte s rodiči. Také důchodci a studenti musí být pro ODS cílovou skupinou a strana musí přesvědčit veřejnost, že skutečná sociální politika je výsadou pravice, nikoliv levice. Nečas v postatě vyhlásil útok na interpretaci hodnot, na něž měla doposud monopol levice. Připomínám, že útokem na hodnoty pravice začal svoji kariéru Tony Blair, který tak založil vzestup britské Labour Party a politický směr „New Labour“, který inspiroval i další sociálnědemokratické strany z kontinentální Evropy. Mimochodem, na stejném kongresu vystupoval překvapivě vedle Jiřího Čunka, coby oficiálního zástupce KDU-ČSL, i Miroslav Kalousek se svojí zdravicí. Což bylo vůbec poprvé v historii českých politických stran, kdy sjezd strany pozdravili oficiálně dva představitelé jiné, partnerské strany. Ten, kdo však pozorně poslouchal tehdejší

Topolánkuv projev, překvapen nebyl, neboť již na tomto kongresu ODS ohlásil prakticky vznik TOP09, coby projektu Topolánek, Schwarzenberg a Kalousek, který má využít potenciálu zanikající KDU-ČSL na Moravě a potenciálu voličů bývalé ODA a US v Čechách. Cílem bylo vytvořit pro ODS, potýkající se s nebezpečím ztráty koaličního partnera (ať již zánikem, anebo ovládnutím KDU-ČSL levým křídlem a podobným vývojem Strany zelených) koaličního partnera nového a tím pro ODS zachránit i šance na sestavování vlády vůbec. Fakt, že následně na vsetínském sjezdu KDU-ČSL Kalousek dal svým stoupencům cynický pokyn podpořit ve volbě předsedy Cyrila Svobodu, o jehož neschopnosti vést rozhádanou KDU-ČSL neměl pochybnosti, a upozadil tak svého stoupence a přítele europoslance Březinu, vznik TOP09, coby projektu na bázi Čtyřkoalice, jen potvrdil. Následující události tomu daly jen zapravdu a celý tento plán pak oficiálně potvrdil Mirek Topolánek ve svém projevu před Americkou obchodní komorou v hotelu Hilton.

Bohužel, tomuto politickému inženýringu, jehož smyslem bylo obelstít voliče nabídkou alternativy údajně nových stran a chimérou změny politických poměrů a stylu, jsme nejen nedokázali čelit, ale některými praktickými kroky jsme Kalouskovi s Topolánkem, respektive politickým „superkmostrům“ - Kalouskovi, Bártovi, Janouškovi a Hrdličkovi - jen pomáhali.

Volby v roce 2006 dopadly v jednom bodu přesně obráceně, než volby v roce 2010. Tehdy obě velké strany – ČSSD a ODS – získaly mimořádně silný mandát od voličů. Výsledek lze interpretovat tak, že voliči si přáli jakoukoliv dohodu obou stran na povolebním řešení, která však byla již od počátku mimořádně obtížná díky praktikám ODS v předvolební kampani, které vyvrcholily tzv. Kubiceho zprávou a nespravedlivou kriminalizací některých členů ČSSD. Přestože ČSSD prokázala přes všechny tyto podrazy schopnost dohody, zvrát nastal Dalíkovým rozhovorem pro MF Dnes a následně přeběhnutím dvou dosavadních poslanců ČSSD k pravici. Bohužel, již zde sehrál svoji negativní roli Miloš Zeman s Miroslavem Šloufem, kteří se stali představiteli prakticky další koaliční strany Topolánkovy vlády, a podíleli se i na slabém výsledku ČSSD ve volbách v roce 2010, kdy kandidaturou strany SPOZ ztěžovali hlavní volební střet s pravicovými stranami a roztříštili její voličský potenciál. Opět odkazují na projev Mirka Topolánka před volbami v hotelu Hilton, v němž se přiznal k dohodě s Milošem Zemanem na projektu SPOZ, který má „poškodit socky“, za což ODS měla zaplatit podle Topolánka „vysokou cenu“.

Uvědomme si, že situaci, ve které se dnes nacházíme, prožila ODS hned dvakrát po sobě, a to v roce 2002 a 2006. I tehdy očekávala ODS vítězství, které jí v prvním případě uniklo a v druhém případě dosáhla prakticky vyrovnaný výsledek, což -s ohledem na úsilí a vynaložené náklady - způsobilo ve straně rozčarování, které bylo znát v projevech na kongresu této strany v listopadu téhož roku. I tehdejší premiér a předseda ODS Mirek Topolánek musel pronést do letargického sálu trochu překvapivé věty: *„Nechali jsme si ukrást pocit vítězství. Kde je naše radost z úspěchu? Kde se bere ta nervozita, hysterie, nihilismus? Nedůvěra? (...)Kde je ta radost? Tak si sakra aspoň zatleskejte!!!“*

Pokud bychom tedy chtěli generalizovat, pak po dvou volebních obdobích pravicových vlád Václava Klause v letech 1992 až 1997, přišly dvě vlády levice v letech 1998-2006. Podobně se vyvíjely i výsledky voleb do krajských zastupitelstev, kde v dobách vlády ČSSD vždy dominovala ODS. České politické kyvadlo se tak může vychylovat vždy po dvou volebních obdobích. Stejně tak v polovině 90. let v rámci EU nastala s nástupem Tonyho Blaira ve Velké Británii velká renesance sociálnědemokratických vlád a do deprese upadaly pravicové strany, které se k moci začaly dostávat až v posledních letech. Tato fakta zde neuvádím proto, abych mávl nad problémy ČSSD rukou, ale proto, abychom se podívali na situaci střízlivě a bez depresivních dozvuků aktuálního stavu politické mapy. Politika je mimořádně dynamické odvětví lidské činnosti a nic není tak vrtkavé, jako je přízeň a nálada veřejnosti. Bohužel, i mnozí politici ČSSD a strana sama má s těmito zásadami politiky své negativní zkušenosti.

Opět zde, pro dokreslení, uvedu citaci z projevu někdejšího předsedy ODS Mirka Topolánka z kongresu občanských demokratů v prosinci 2008, po prohře v krajských volbách: *„K nepříznivým vnějším faktorům se přidaly faktory vnitřní. Ze střednědobého hlediska jsme špatně vyhodnotili naše vítězství z roku 2006 a 2004. Šlo o netypické výsledky v zemi, kde má levice historicky trvalou převahu. Platilo to i na počátku 90. let. Ale tehdy nám umožnila vítězit polistopadová euforie, nadšení ze znovu nabyté svobody a silná společenská poptávka po pravicových, či spíše liberálních řešeních, která po čtyřicetileté komunistické vládě vedla i jinak hodnotově levicové voliče k favorizování ODS. Postupná ztráta hlasů mezi lety 1992 a 2002 byla primárně způsobena vyrovnáváním hodnotových a voličských preferencí. A rovněž za jejich sblížováním v kampani v*

*roce 2006 stál pro nás nepříjemný fakt, že ČSSD může čerpat ze širšího potenciálu. Kdyby se volby v roce 2006 konaly o pár týdnů později, pravděpodobně bychom prohráli. Navzdory kvalitě našeho programu, účinnému oslovení pravice a zisku středu. Navzdory ostudným výsledkům vládnutí ČSSD. Negativní kampaň se ukázala být účinným nástrojem pro mobilizaci levicových voličů. My jsme nezvítězili díky tomu, že jsme odmítli vést negativní kampaň, ale navzdory tomu. Přecenili jsme robustnost základů našeho vítězství, a proto podcenili potřebu naše kroky vysvětlovat a vůbec pro ně připravit půdu. Promeškali jsme dobu na počátku naší vlády, kdy jsme měli občany daleko razantněji seznámit s reálným stavem země, který jsme zdědili. My jsme sice zveřejnili data, která ukazovala na hrozící zhoršení kvality a dostupnosti zdravotní péče, na destabilizaci sociálního systému a ohrožení výplat penzí. **Nevystrašili jsme je ale stavem veřejných financí, neděsili jsme je jako dnes lživě naši soupeři.***

Tyto pasáže z projevů našich konkurentů, které jsem zde na několika místech uvedl, potvrzují nejen onu dynamičnost politiky, ale také, bohužel, odhalují i neschopnost našich analytiků a stratégů v čele s Jaroslavem Tvrdíkem, kteří ani nebyli schopni buď si tyto projevy přečíst, anebo správně vyhodnotit. Fakt, že v projevech Nečase a Topolánka z kongresu ODS v roce 2008 je většina z taktiky, která se ukázala jako úspěšná proti ČSSD v letošních volbách, včetně rozbití stranického spektra, v kombinaci se skutečností, že existují dnes závažná podezření o dlouhodobém propojení právě Jaroslava Tvrdíka na skupiny, které měly zájem na úspěchu nových pravicových stran v čele s VV, je alarmující.

V souvislosti s výsledky voleb v roce 2008 se vytvořil mýtus o úspěšné kampani Jaroslava Tvrdíka a poplatcích ve zdravotnictví, což podle médií byly hlavní důvody mimořádného úspěchu ČSSD. Nikoliv! Kampaň ČSSD tehdy jen nepůsobila kontraproduktivně a byla především završením intenzivní opoziční práce týmu Jiřího Paroubka a také dalších politiků strany. Nasazení krajských týmů a politiků ČSSD bylo tehdy i mnohem intenzivnější a byli jsme lidem blíže, než v těchto volbách. V roce 2008 jsme totiž byli jasnou a čitelnou alternativou Topolánkově vládě, která pod tlakem ČSSD ztrácela jednotu, byla nepřesvědčivá v mnoha oblastech, ztratila reformní étos a především, díky různým korupčním kauzám, se stala nedůvěryhodnou. ČSSD se díky tomu stala i alternativou pro středového voliče, který v těchto volbách šel hlasovat proti Topolánkově vládě. Pokud bychom měli

zjednodušovat, tak krajské volby v roce 2008 nebyly ani tak o poplatcích, jako o referendu o Topolánkově vládě.

Bohužel, tento étos jsme v průběhu dalších let ztratili. Částečně k tomu přispělo, že jsme se nedokázali vyrovnat s důsledky vysokého vítězství v krajských volbách a mnozí lidé se začali chovat, jako kdyby ČSSD vyhrála již i volby parlamentní. Topolánkovu vládu však oživil vnější impuls v podobě českého předsednictví Radě EU, které se stalo především pro média jakýmsi okamžikem mimořádné úlohy českého státu, který se již nebude opakovat. Topolánkova vláda opět díky masivní, nekritické podpoře médií získávala ztracenou legitimitu a někteří lidé, nejen v ČSSD, znervózněli a začali činit kroky, které nakonec vedly k pádu vlády. Považuji tento krok, z pohledu výsledků letošních voleb, za fatální. ČSSD proti sobě obrátila negativně česká média, která se podařilo získat mravenčí prací v letech předchozích, a ta v důsledku iniciativy ČSSD, vedoucí k vyslovení nedůvěry vládě, vytvořila obraz o mocichtivé ČSSD, respektive Jiřím Paroubkovi. Fakt, že pád vlády způsobily i vnitřní poměry, včetně tzv. kauzy Wolf, zásadním způsobem znevěrohodnilo angažmá Jaroslava Tvrdíka a Jaromíra Soukupa v celé věci, kteří se dnes netají svými vazbami na stranu Věci veřejné. S ohledem na klíčovou roli tohoto okamžiku pro ČSSD, musíme znát postoje jednotlivých členů politického grémia, které tehdy zastávali a každý člen politického grémia musí svůj tehdejší postoj straně vysvětlit.

Vytvořením úřednické vlády Jana Fischera, na které se podílela jak ČSSD, tak ODS, jsme ztratili výhodu opozice, která bojuje proti jasnému soupeři. Ve společnosti postupně každým dnem jejího trvání navíc sílil pocit, že se jedná o faktickou velkou koalici. Tento pocit bohužel pomáhalo živit i chování některých politiků vůči „nezávislým“ ministrům, včetně těch našich. Pokud by se však volby konaly v původním termínu, a nedošlo by k bezprecedentnímu zrušení podzimního termínu parlamentních voleb Ústavním soudem, ČSSD by ještě, byť již ne s tak velkým náskokem, volby vyhrála a zcela jistě by měla výhodnější koaliční potenciál, než který měla po volbách v letošním roce. Fakt, že teprve po tomto zásahu Ústavního soudu do konání svobodných voleb došlo ke vzniku některých stran (SPOZ) a některé začaly překračovat své původní regionální cíle (Věci veřejné), posiluje podezření o jednom z nejhrubších a možná cílených zásahů do svobodné soutěže politických stran v zemi. Rozhodnutí Ústavního soudu zcela jistě oslabilo obě velké strany, ODS a ČSSD, a bylo dalším z impulsů k převratu dosavadního převažujícího

politického diskursu v podobě střetu mezi těmito dvěma stranami, kdy ve společnosti začal politicky sílit protestní proud namířený proti oběma těmto stranám. Rozhodnutí politického grémia ČSSD nepodpořit rozpuštění sněmovny v důsledku rizika opětovného negativního rozhodnutí Ústavního soudu, bylo dalším významným faktorem neúspěchu strany v těchto volbách, avšak mělo, s ohledem na nepředvídatelnost situace, své ratio. Opět však jednotliví členové politického grémia dluží členům strany vysvětlení, proč a z jakých důvodů, hlasovali pro či byli proti tomuto rozhodnutí.

Na tuto změnu poměrů i nálady ve společnosti nejen, že nereagovala naše předvolební kampaň, ale dokonce ještě některými svými prvky – především megalomanií a mnohotématicností – přispívala k naplňování obrazu o ČSSD, která má jisté vítězství a vládní angažmá a tím také logicky k posilování politických uskupení, která vsadila na nabídku „změny“.

A ještě něco Tvrdíkova kampaň podporovala: klišé o ČSSD jako o straně pro nemakačenky a „dávkaře“. Nejde o to vzdávat se cílů sociální demokracie, ale cílem každé dobré kampaně je posilovat silné stránky strany a naopak minimalizovat ty negativní. Pokud byl, především v reakci na tzv. řeckou krizi a hysterii, kterou okolo toho spustila média, systematicky vytvářen obraz o rozpočtově neodpovědné ČSSD, měli jsme tomu ofenzívně čelit, a ne vystavovat na odiv některá hesla, která neuměli obhájit dokonce ani lidé, kteří byli za tuto oblast politiky ČSSD odpovědní.

Je tedy zřejmé, že výsledek ČSSD v květnových volbách je součtem jak vnitřních problémů strany, které vyplývají z odmítnutí projektu modernizace, tak politických rozhodnutí vedení strany a vnějších okolností, na které nebyl schopen reagovat volební štáb, který nastavil kampaň na standardní poměry střetu mezi vládou a opozicí, čímž negativní dopad těchto politických rozhodnutí jen znásobil, místo toho, aby jej minimalizoval.

II. Kam a jak dál?

Kam se má dál ubírat ČSSD a její politika, to nyní rezonuje nejen v komentářích novinářů, ale také politologů a filosofů, hlásících se k levici a také v zamyšleních našich politiků. Předně, jedná-li se o novináře, musíme brát jejich rady s rezervou: několik měsíců před volbami nejen, že nebyli schopni upozorňovat na fintu pravice v podobě rozbití stranického spektra a nabídky umělých marketingových projektů pro

médii zmanipulované voliče, ale velmi kriticky vystupovali proti ČSSD, včetně veřejných prohlášení o tom, že jí nebudou volit. Je samozřejmě dobře, že odhodili nad spáleništěm sirky, přestali foukat a chopili se věder, ale je otázkou, jak upřímně to s ČSSD vlastně myslí. V neposlední řadě jsou to velmi často titíž, co zatracovali lidi jako Vladimír Špidla v době, kdy se mu nedařilo vnitřně rozhádanou ČSSD ukočírovat, aby jej nyní vzývali jako novou šanci pro ČSSD. Stejně tak politologové a filosofové, obecně intelektuálové, hlásící se k levici, kteří dnes a denně mudrují veřejně nad tím, co ČSSD má nyní dělat a co dělat nemá, rozdávají rady, kdo jí prospívá a kdo nikoliv, musí čelit otázce, kde byli, když docházelo k bezprecedentnímu útoku na pozice ČSSD a pojetí moderního sociálního státu vůbec a kdy v čele tohoto útoku stáli jimi kritizovaní intelektuálové pravice. Když slyším jejich argument, že nemohli hájit ČSSD, a tím i princip solidarity ve společnosti, kvůli nesympatiím vůči Jiřímu Paroubkovi, pak varuji před těmito pseudoobjektivními novináři a pseudointelektuály, neboť osobní sympatie jako hlavní měřítko v politice je vlastní právě populistům, před kterými má opravdový intelektuál varovat. Ve svém důsledku jsou vlastně stejní, jako již níže zmíněná pražská „intelektuální galerka“, která pomohla k moci marketingovému projektu bývalých kariérních lidovců v čele s Miroslavem Kalouskem a pravicovým populistům z ABL. Ti to také dělají kvůli sympatiím či nesympatiím. Ale v něčem jsou vlastně tito pravicoví intelektuálové lepší: alespoň mají větší odvalu. O to více si cením lidí jako Václav Bělohradský či Jiří Pehe, kteří se již před volbami dokázali postavit antiparoubkovské hysterii médií a odhalili ji jako klasický politický kýč, který je záminkou pro realizaci zcela jiných záměrů. To se, bohužel pro budoucnost této země, po volbách prokazuje.

Mají hodnoty, které v politice ČSSD prosazuje, stále ještě svůj smysl? Má šanci ČSSD být nejen dominantní politickou stranou na levici, ale také sestavovat vládu? Co tedy má pro to v nejbližších měsících a letech ČSSD dělat? To jsou otázky, na které musíme hledat odpověď.

Shrňme si nejdříve alespoň základní názory na budoucnost ČSSD, které byly dosud publikovány renomovanými autory a také politiky ČSSD.

Zajímavý postřeh publikoval ve svém blogu na Aktuálně.cz politolog a filosof Milan Znoj („Sociální demokracie ve třetím období“, www.aktualne.cz, 15.7. 2010), který definoval tři období české politiky. První v letech 1989 – 1997 bylo obdobím politické

a kulturní hegemonie pravice. Jak v politice, tak v médiích, i ve veřejném prostoru, byly pravicové názory dominantním a každý kritický názor byl brán jako „zpátečnický“, každý projev náklonnosti k levici znamenal automatické podezření ze sympatií k předlistopadovému režimu, či k reformovanému socialismu „s lidskou tváří“, který prosazovali reformní komunisté z roku 1968. Konec tohoto období nastal v důsledku rozčarování z výsledků vládnutí rozpadem Klausovy vlády v roce 1997. Druhé období, které podle Znoje začalo volbami v roce 1998 a trvá prakticky dodnes, je definováno přetrvávající kulturní vládou pravice, kdy se „politická rétorika a slovník pravice nezměnily, politicky to byl ovšem pat mezi levicí a pravicí, který trval od opoziční smlouvy až po nemastný, neslaný Špidlův koncept pravo-středo-levé vlády“, který podle Znoje převzali následující sociálně demokratičtí premiéři Gross a Paroubek. Politický pat mezi pravicí a levicí trval i po volbách 2006. Třetí období podle Znoje právě přichází, neboť by mělo docházet k „rozleptávání“ pravicové kulturní hegemonie a „ideový souboj mezi pravicí a levicí o podobu sociálního státu v podmínkách globálního kapitalismu by se mohl rozjet i v našich domácích poměrech“. Fakt, že se tak možná už děje a že globální ekonomická krize vyvolala diskuse o budoucnosti kapitalismu, které jsou stejně tak fatální, jako diskuse o budoucnosti sociálního státu a o rolích politických stran, které se hlásí k pravici či k levici, potvrzuje v důsledku extrémního výsledku letošních voleb i české realita: levicovní a liberální intelektuálové, politologové a filosofové se konečně probudili, živě diskutují, nabízejí vysvětlení a řešení, zatímco ti pravicovní mlčí. V horším případě jsou nadměru spokojeni s výsledkem voleb a užívají si krize, do které se sociální demokracie dostala. V lepším případě je jim při pohledu na marketingové projekty TOP09 a VV, které dnes reprezentují jimi prosazovanou „změnu“, trapně.

Názor docenta Znoje, že období, které jsme mylně považovali za éru levice (1998-2006), bylo pouze obdobím křehkého kompromisu mezi pravicí a levicí, sdílí i jeden z mála myslících českých novinářů, Petr Holub, který v Lidových novinách („Stačí krok a ČSSD končí“, LN, 15.7. 2010) kritizuje ČSSD za to, že v dobách jejích vlád byla „solidarita či pomoc potřebným“ jen „přidruženou výrobou“.

Budoucností sociální demokracie v Česku se pravidelně zabývá i politolog Jiří Pehe. Jeho články na www.denikreferendum.cz, v Právu a především na blozích www.aktualne.cz doporučuji i s ohledem na snahu autora o věcnou přehlednost dosavadního vývoje hlavní diskuse o budoucnosti jak kapitalismu, tak sociální

demokracie ve světě. Pehe upozorňuje na to, že kritika sociálního státu probíhá jak zleva, tak zprava. Radikální kritici kapitalismu, ať již jsou to marxisté či liberálové, kritizují model sociálního státu, který hájí sociální demokracie, jako „opium pro vyztužení kapitalismu“, které nahrazuje náboženství. Podle těchto kritiků sociální stát podporuje konzumerismus (z těchto pozic kritizují kapitalismus a tedy i sociální stát ekologičtí aktivisté a stoupenci autentické „zelené“ politiky) a je tedy byť mírnějším, ale přesto projevem sociální nespravedlnosti, která je postavena pouze na vykořisťování chudých států (nerespektují pracovní právo, sociální standardy západní společnosti, základy zdravotní péče, ale především standardy ochrany životního prostředí), mezi něž patří stále Čína, další asijské státy, státy Afriky a stále ještě státy Jižní Ameriky, státy bohatými, kteří si jen díky tomuto vztahu mohou zachovat model sociálního státu. K těmto radikálním kritikům je nutné počítat, až na výjimky v jeho statích, Václava Bělohradského, který ovšem na rozdíl od všech ostatních intelektuálů, kteří mlčeli, ještě před volbami varoval před tendencí privatizovat český stát za využití tzv. řecké lži a nadvlády zainteresovaných investičních skupin nad většinou českých médií, která ovlivňují zásadně veřejné mínění na základě dlouhodobě budované lži o jejich objektivitě a nezávislosti.

Pehe, který vyzývá k semknutí se levice s cílem bránit model sociálního státu proti zájmům spekulativního globálního kapitálu, namítá radikálním kritikům, jako je Bělohradský, že v reálných podmínkách globální společnosti existují různé „kapitalismy“, které nelze generalizovat, přičemž za ideální model pro reformu sociálního státu, a tedy jako úkol pro sociální demokracii, vidí tzv. skandinávský model. Bělohradského z podobných důvodů kritizuje i Václav Žák (Aktuálně.cz, 17.07.2010: *Poučil se Václav Bělohradský z voleb?*), který reaguje na Bělohradského stať „*Pět poučení z květnových voleb*“. Žák přidává mj. i typicky česky maloměšťáckou, a proto z našeho pohledu zásadní kritiku Bělohradského, kterému jako pamětník připomíná jeho ideovou nekonzistenci, kdy v devadesátých letech obhajoval změny pod vedením Václava Klause: „*Třetí a čtvrté poučení souvisí s přehodnocením kapitalismu. Jak je to dávno, co Bělohradský napsal Kapitalismus a občanské ctnosti? Každý člověk, i filosof, má nepochybně právo na to, aby změnil názor. Mnohý čtenář by však uvítal, kdyby mu autor vysvětlil, kudy se jeho myšlení ubírá. Bělohradský dnes – zcela správně – zdůrazňuje, že se antikomunismus používá jako falešná náhrada společenského konsensu existujícího po listopadu*

1989. Jenže na počátku devadesátých let, kdy vznikající pravice konsensus nemilosrdně obětovala na oltář politického úspěchu, filosof jí tleskal. Antikomunismus přece nespadol z nebe v roce 2002, byl součástí mobilizační strategie všech politických stran s výjimkou Občanského hnutí – a pochopitelně KSČM. Škoda, tenkrát by jeho hlas byl potřeba.“

Děkujeme Václavu Žákovi za toto připomenutí, neboť díky tomu můžeme s ještě větším nadhledem hodnotit tzv. intelektuální pravicovou přesilu, proti které dnes stojíme a máme konkrétní, poměrně respektované příklady, kdy došlo ke změně názoru a stále je důvod, proč daného člověka poslouchat a vážit si jeho názorů. Opět připomínám, že Václav Bělohradský byl jedním z mála, kdo identifikoval zásadní lež těchto voleb a varoval před tím, co dnes nastává, díky triumfu marketingových projektů TOP09 a VV, totiž před privatizací státu.

Vraťme se ale zpět k tématu. Připomínám, že skandinávský model sociálního státu měla ČSSD jako cíl ve svém programu od roku 2005, od nástupu Jiřího Paroubka, přičemž s tímto cílem byly vždy koncipovány všechny programové dokumenty ČSSD, včetně posledních tzv. oranžových knih.

Vladimír Špidla, bývalý dlouholetý místopředseda ČSSD, místopředseda vlády, člověk, kterého si vybral Miloš Zeman za svého nástupce, člověk, který odcházel z čela ČSSD v době, kdy měla preference na úrovni 8%, a který se jako jeden z mála předsedů strany dočkal díky jeho nástupcům odpovídající funkce, se domnívá, že zásadní chybou ČSSD bylo, že se dostala do izolace, neboť *„se držela strategie napoleonské generální bitvy, ve které jde o všechno“*.

Vladimír Špidla má ve své stati několik zajímavých postřehů a proto nezačnu kritickým rozborem tohoto názoru, ale budu se snažit nejdříve poukázat na to, co je pro ČSSD ze Špidlových myšlenek nejinspirativnější.

Pokud V. Špidla (předseda strany v letech 2002-2004) konstatuje, že pro sociální demokracii znamená *„setrvat v této pozici a nečinit žádné kroky k modernizaci, zaručí straně v příštích deseti letech pohodlné místo na politické scéně“* riziko zániku, musím s ním absolutně souhlasit, neboť to potvrzuje mé níže uvedené názory. Stejně tak s průměrem, který V. Špidla uvádí jako příklad, že stejně tak setrvali ve strnulosti a očekávání komunisté po roce 1989 až dodnes. S čím si však nevím rady je věta *„ČSSD se musí vymanit z izolace a napnout všechny síly, aby na základě*

nových představ o budoucnosti obnovila co nejrychleji svůj vliv ve společenském dialogu“. Zní mi to totiž jako typické stranické pydepe: zadání, které sice hezky zní, ale je tak obecné, že nikdo neví, co má vlastně dělat. Tak trochu se vracíme při hodnocení této pasáže k níže popsanému problému politického středu: na jedné straně hezká hesla, rady a návody, problém však je v praktickém naplňování a především nasazení každého z nositelů politické vize sociální demokracie.

Špidla vidí problém ČSSD v tom, že se dostala do izolace a proto navrhuje, aby se stala „hnutím“, které nabídne prostor pro dialog a nová politická témata. *„Úkolem ČSSD je překročit své úzké stranické hranice a obnovit široké sociálnědemokratické hnutí, pomyslnou řeku, jejíž pravý břeh tvoří levicoví liberálové a levý ekologická hnutí a hnutí radikální levice“*, doporučuje Špidla. Naprosto s ním souhlasím v tom, že ČSSD se musí otevřít novým tématům, což jsem již níže popsal. Pokud Špidla píše v obecné rovině, že ČSSD *„chybí důslednost při rozvíjení a obhajobě emancipačních témat (...) jako bychom zapomněli, že základní sociálnědemokratickou hodnotou je svoboda – svoboda od politického útlaku, bídy a svoboda rozvíjet lidský potenciál,“* podporuje tak moji tezi o tom, že ČSSD se musí otevřít tématům postaveným na tématu osobní svobody, jakým je například otázka eutanazie. Je však nutné si uvědomit, že tento cíl obsahoval již projekt modernizace Jiřího Paroubka, který odmítli i ti, kteří dnes nad Špidlovými slovy uznale pokyvují.

Když Špidla definuje politické cíle pro ČSSD v nejbližších letech, vychází z následující analýzy současné politické situace: *„Nové politické fenomény a tváře získávají na síle v situaci, kdy opovržení minulostí doprovází strach z budoucnosti, který charakterizuje rostoucí egoismus. Projekt moderní sociální solidarity je proto chápán jako nerealistická utopie. Představa brutálně rozdělené společnosti se stává přirozenou, obecně posiluje přijímání sociálního darwinismu. V politické diskusi byla střední třídě „zdařile“ vsugerována představa, že neúspěšní si mohou za svou situaci sami, a proto si nezaslouží žádnou pomoc. Falešně získaný pocit ohrožení chudými dospěl do stavu, který vyjadřuje věta: „Chci-li být šťasten na úkor někoho, je třeba, abych jím pohrdal.“* S touto analýzou souhlasím. Stejně jako se Špidlovo nevyřčenou tezí, které je ovšem základem celého článku, totiž že úkolem ČSSD je obhajoba solidární společnosti. Zde však vidím největší úskalí celého Špidlova textu, neboť autor zcela rezignoval na konkrétní definici modelu této společnosti, kterou má ČSSD v českých poměrech prosazovat a také jak konkrétně má vypadat politická praxe.

Varuje-li Špidla před „zhoubným konzervatismem“ coby politickou praxí, souhlasím s ním jen částečně. Ano, bylo by chybou tvářit se v českých poměrech, že zde funguje moderní evropský sociální stát, který ČSSD musí hájit. Pravice dosáhla vítězství právě proto, že se jí podařilo vytvořit obraz o České republice jako o státu, ve kterém funguje příliš sociální a solidární společnost, že máme důchodový systém, který je špatný z podstaty a systém zdravotnictví, které si nemůžeme dovolit, aniž bychom za něj platili, že je zde daňový systém, který je trestem pro úspěšné, prostě že si zde žijeme nad poměry. Lež! Takový efektivně fungující model sociálního státu v našich poměrech nefunguje a bylo chybou ČSSD, že se nechala vehnat do role obránce něčeho, co v českých poměrech neexistuje. A zde se vracím k počátku rozboru Špidlova textu, kde jsem upozornil na Špidlův názor, že jedním z důvodů volebního výsledku ČSSD bylo, že „*se držela strategie napoleonské generální bitvy, ve které jde o všechno*“. V tom tkví totiž základní omyl V. Špidly a bylo by chybou, kdybychom v tomto ohledu jeho názor akceptovali a přijali jej. Chybou ČSSD byl právě opak: ČSSD totiž v kampani nedokázala lidem vysvětlit, o co v těchto volbách šlo, že se totiž jedná o souboj o charakter státu, o tom, zda akceptujeme či odmítneme jeho postupnou privatizaci. Myslím si, že si to uvědomuje podvědomě i sám V. Špidla, neboť vyzývá-li k celospolečenskému dialogu, k využívání manifestací a k ustavení „pokrokové koalice“, nemůže být takové politická akce přeci postavena na ničem jiném, než na pevném přesvědčení o zásadním střetu koncepcí. V tomto směru promlouvá z V. Špidly bohužel klasický stoupenec a příslušník politického středu, který varuje před rozdělováním společnosti, avšak sám se štítí v praxi proti politickým a společenským silám, které činí k rozdělování společnosti na chudé a bohaté praktické kroky, využívat odpovídající nástroje.

ČSSD musí být konzervativní tam, kde je to nutné: v prosazování svých základních programových cílů, totiž v naplňování projektu moderního sociálního státu skandinávského typu, v aktivní a nesmlouvavé obhajobě vysoce etických hodnot jakým je solidarita a spravedlnost, a to ve všech hlediscích, nejen ekonomických. S tím souvisí i obhajoba svobody, neboť bez fungujícího modelu sociálního státu není ani svobodné společnosti, což sociální demokracii sblížuje nejen s liberálním, ale také s ekologickým hnutím a světonázorem. Fakt, že se tyto hodnoty podařilo pravicovým silám, za vydatné pomoci většiny médií a pražské „intelektuální galerky“ dehonestovat a

z ČSSD učinit politickou sílu, která hájí negativní hodnoty, byl jedním z klíčových faktorů volebního výsledku.

ČSSD však musí být také dostatečně progresivní v tom ohledu, že jak jsem již níže psal: **v současné době ani zdaleka v ČR nefunguje model sociálního státu a je nutné zvláště nyní, když je ČSSD v opozici, permanentně na tuto skutečnost upozorňovat. Má-li ČSSD vytvořit účinnou a efektivní politickou alternativu současné vládě, musí bedlivě sledovat každý její krok, vedoucí k demontáži těch institucí sociálního státu, které se podařilo prosadit a především musí využívat všechny nástroje, kterými může zabraňovat tomu nejhoršímu, co nás v nejbližších letech čeká: totiž privatizaci státu.**

Je zřejmé, že vláda ODS, TOP09 a VV je postavena na filosofii, která je v příkrém rozporu s filosofií sociální demokracie, což ukázala i předvolební kampaň. V ní tyto tři pravicové strany, kdy nejlevicovější z nich je pod vedením Petra Nečase, jak jsem níže doložil na jeho politickém programu, paradoxně ODS, využívali i lži a demagogie. Předně většina státního dluhu vznikla za vlád v čele s ODS v devadesátých letech. Dodnes se vyrovnáváme s náklady například na transformaci bank, ale také s nepovedenou privatizací, kdy většina hospodářského potenciálu země byla rozvrácena. Zapomínáme na to, že právě důsledky nepovedené privatizace změnily společenské klima v zemi a vedly k nástupu první vlády v čele s ČSSD, která trpělivě od nástupu Miloše Zemana tento ekonomický koncept kritizovala. Nyní s touto vládou čelíme podobnému programu, kdy cílem privatizace je stát sám – od důchodového systému, přes zdravotnictví až po další oblasti, které byly doposud vyhrazeny státu. Stejně jako v devadesátých letech existovaly varovné hlasy, které před Klausovým ekonomickým programem varovaly, jsou dnes ve světě odstrašující příklady privatizace důchodového systému i systému zdravotnictví. V prvním případě nemusíme chodit daleko, slovenský státní rozpočet každoročně dotuje soukromé penzijní fondy neuvěřitelnou částkou odpovídající 50 miliardám Kč a Obamův program ve zdravotnictví není o ničem jiném, než o odbourávání systému, který chce v ČR zavést pravicová vláda. Pokud dnes Miroslav Kalousek a jeho TOP09 vyhlašuje úspory v řádu desítek miliard, které vezme z kapes především střední třídě a vyhlašuje program odpovědnosti politiků za jejich rozhodnutí, musíme trpělivě připomínat, že on sám nese odpovědnost za nevhodné armádní projekty, které do dnešního dne stály daňové poplatníky již přes 100 miliard Kč! Miloši

Zemanovi to trvalo celých pět let, než kritikou bezhlavé privatizace dovedl ČSSD do vlády. Vláda „pravického populismu“, která rozpočtovou odpovědnost přenesla pouze na střední třídu a vyjmula z ní, naprosto neodpovědně, vysokopříjmové skupiny obyvatel a podnikatele, představuje natolik zřejmé nebezpečí pro naši zemi, že ČSSD, nebude-li ovládnuta politiky středu, tolik času potřebovat k jejímu nahrazení ani nebude.

Stát je totiž pro tyto strany symbolem neefektivity a proto ve všech oblastech bude pravicová vláda prosazovat buď jeho oslabení, anebo dokonce privatizaci. Přesně v zájmu těch, kdo se na vzniku a financování těchto stran podíleli, tedy velkých finančních skupin a podnikatelů, pro něž stát představuje, zvláště v době krize, významný byznysový projekt. Podobně jako V. Špidla volá po široké koalici v zájmu obnovy postavení hodnot sociální demokracie ve společnosti, adresuje obdobnou výzvu levicovým silám i Jiří Pehe či Václav Bělohradský, neboť podle nich je právě omezování státu cílem spekulativního globálního kapitálu, který nepotřebuje ani hranice, ani regulace, neboť jeho největším nepřítelem je právě stát, vyžadující po něm odpovědnost. Ať již za ekonomické důsledky jeho působení (vznik ekonomické krize v důsledku falšování účetnictví a neodpovědného hospodaření, včetně spekulací na burzách), anebo častěji za důsledky ekologické. Privatizace veřejného života, která je obsažena v programu vlády Petra Nečase, vlády „pravického populismu“, v sobě obsahuje i útok na samu podstatu svobody člověka, který se tak stane jakýmsi novodobým nevolníkem: privatizací zdravotnictví a důchodového systému bude žít a vydělávat ve prospěch těch finančních skupin, které zprivatizují zdravotní a důchodový systém, do něhož bude občan z donucení státu povinně přispívat. Fakt, že program „vlády pravického populismu“ v sobě obsahuje i omezení pracovního práva, je jen dalším z důkazů o tom, že tato vláda bude postupně měnit nejen ekonomiku země, ale především charakter státu. Ten bude primárně sloužit podnikatelským a finančním skupinám, chcete-li oligarchii, která si pro tento účel najala příslušné politiky a ovládla média.

III. Co je tedy úkolem ČSSD pro nejbližší volební období?

Předně co nejrychleji provést příslušné změny ve fungování strany. ČSSD musí také odolat snahám učinit z ní středovou stranu, což by fakticky znamenalo nastoupit

cestu lidovců, před čímž varoval i Vladimír Špidla, ačkoliv z jiných příčin. Přestože volební výsledek není úspěchem, z jednoho pohledu je nutné jej respektovat: ČSSD má dnes po KSČM nejtvrďší voličské jádro, což byl vždy pro ČSSD existenciální problém. Nastoupit cestu politického středu a thymolinových úsměvů by znamenalo opustit tyto voliče a prakticky tak znehodnotit jeden z mála pozitivních výsledků květnových voleb. V tomto smyslu taktika pravice na odstrašení voličů od ČSSD vyšla jen částečně, protože sice ČSSD připravila o možnost sestavit v tomto volebním období vládu, avšak vytvořila pevné voličské jádro ČSSD a zbavila jí tak do budoucna jednoho z největších handicapů. Vzhledem k míře a délce antikampaně, která byla proti ČSSD vedena, je zřejmé, že toto voličské jádro bude velmi odolné proti různým kampaním, které byly proti ČSSD vedeny v minulosti a které ji dovedly na samotný práh politické existence. I to je mimořádná zásluha Jiřího Paroubka a jeho kritici by tuto skutečnost měli mít vždy na paměti.

- ***Strana pro voliče, nikoliv pro stranické bafuňáře***

V poslední době začala být v diskusi o budoucnosti sociální demokracie skloňována stále častěji teze o tom, že spíše než stranou by se ČSSD měla stát „hnutím“, tedy otevřenou politickou platformou pro různé celospolečenské proudy, jejichž politickou reprezentaci by zajišťovala právě sociální demokracie. Z této diskuse je ovšem zřejmé, že s konkrétní artikulací tohoto názoru mají jeho stoupenci problémy, které pravděpodobně souvisejí s obavou z negativní reakce právě těch, jichž se změny mají týkat, avšak kdo o jejich osudu bude na sjezdu rozhodovat. Strach, opatrnost jinotaje a pokrytectví, neschopnost rozbít bafuňářské struktury uvnitř ČSSD, to je ovšem ten důvod, který táhne ČSSD ke dnu.

Není totiž možné na jedné straně vážně mluvit o otevřenosti strany a na straně druhé mluvit o kvótách či odmítat zásadní změnu v personální politice strany a způsobu generování stranické elity od předsedů okresních organizací, přes krajské předsedy až po předsedy a místopředsedy strany. Například systém kvót už totiž z principu znamená, že jejich zavedením se oklikou, naoko a uměle řeší problém uzavřenosti a nepropustnosti strany, který se maskuje pozitivní diskriminací právě v podobě kvót. Můžeme se tak dostat do stejné absurdní situace, v jaké jsme nyní, totiž že sice máme stanovami vyhrazené místo pro ženu-místopředsedkyni, avšak nejsme schopni tento post obsadit. Kvótami pozitivně diskriminovaná skupina tak působí jako

marketingový nástroj, spíše než vážně míněná snaha zapojit tuto skupinu do práce strany a efektivně využít jejího potenciálu směrem ke zvýšení volebního zisku strany. Ve svém důsledku může takové pseudořešení znamenat ztrátu podpory této skupiny a blamáž, neboť jejich pozice uvnitř strany bude při zachování stávajících nominačních a rozhodovacích mechanismů degenerovat do pozice trpěného „nutného zla“, bez schopnosti aktivně a efektivně ovlivňovat program a rozhodování strany v oblastech, které se této skupiny týkají.

Zásadní změnu si také žádá způsob sestavování kandidátek pro volby do krajských zastupitelstev, Poslanecké sněmovny a výběr kandidátů do Senátu PČR. Květnové volby jasně ukázaly slabiny stávajícího způsobu generování stranických elit. Prezentace politiky a programu ČSSD na veřejnosti lídry kandidátek byla v mnoha případech ostudná, zpochybňující kompetentnost celé strany pro řešení celospolečenských problémů.

Prvním krokem k otevřenosti strany a k jejímu úspěchu je zavedení přímé volby stranických funkcionářů, tedy předsedů okresních a krajských organizací. Sjezd by měl také s konečnou platností potvrdit přímou volbu předsedy strany bez možnosti výjimek, jejichž nedůstojného využívání jsme byli v nedávné minulosti bohužel svědky. Pro nominaci do okresních, krajských a celostátních orgánů by měl být zaveden princip, respektující volební úspěšnost jednotlivých stranických organizací. Je nutné opustit stávající nominační klíč, založený na síle členské základny, který nahrává pouze stranické oligarchii a způsobuje tak celkovou degeneraci voličského potenciálu strany.

Při sestavování kandidátek pro volby do krajských zastupitelstev a voleb do Poslanecké sněmovny musí být opět zohledněn výrazným způsobem princip úspěšnosti komunálních politiků. Jednotlivé krajské organizace by při sestavování kandidátky musely přihlížet k výsledkům průzkumů veřejného mínění, které by prováděl v daném volebním kraji Lidový dům. V případě nerespektování výsledků tohoto průzkumu by právo veta u krajských kandidátek mělo politické grémium strany, a v případě sněmovních voleb na pozici lídra krajské kandidátky by právo veta měl volební lídr strany.

- **ČSSD jako strana spolupráce, nikoliv kolaborace**

ČSSD se nesmí podílet na žádném z kroků „vlády pravicového populismu“, které povedou k privatizaci státu. ČSSD musí odmítnout privatizaci státu a proti tomuto programu, jehož naplnění by v mnoha oblastech znamenalo prakticky nevratnou změnu charakteru státu, využít všech legálních prostředků. Neoliberální revoluce, které jsme svědky nejen v ČR, ale díky globální hospodářské krizi i v dalších zemích světa, kdy cílem velkých finančních skupin a kapitálu je odbourat stát tam, kde mu brání v zisku a naopak jej využít k zisku tam, kde mu to jeho kompetence umožňují, znamená návrat do sociálních poměrů 19. století.

- **ČSSD jako strana svobody, nikoliv strana jejích nepřátel**

Dalším z témat ČSSD musí být obrana svobody. Jak jsem již níže popsal, musíme získat zpátky důvěru lidí pro hodnoty sociální demokracie, jejichž naplňováním se prostor osobní svobody rozšiřuje, nikoliv omezuje, jak se podařilo v předvolební kampani zmást českou veřejnost. Politická svoboda úzce souvisí s ekonomickými a sociálními podmínkami. Jak může být člověk svobodný, nemá-li jako zaměstnanec žádná práva, nemá dostatek peněz na zaplacení operace či léčby a povinně musí na svůj důchod spořit u soukromých společností, které mu vybral stát? Svoboda jedince také souvisí s přístupem k informacím. Jak může být člověk svobodný, získává-li informace z médií, která ovládají politicky angažovaní redaktori a jejichž majitelé mají zájem na privatizaci státu? Otázky sociální, pracovní, problém zdravotnictví, přístupu k informacím, ale i obhajoba práv menšin musí ČSSD začít intenzivně řešit a ukázat tak veřejnosti, že nepřátelé svobody jsou jinde, než v sociální demokracii.

- **ČSSD jako strana hájící český průmysl, nikoliv jeho výprodej**

Jak jsem již výše popsal, „vláda pravicového populismu“ postavila svoji politickou legitimitu na úsporách ve výdajích státu, které mají zabránit nemorálnímu zadlužování a odvrátit státní bankrot. Tato legitimita je ovšem sporná hned z několika hledisek. Předně jsem již poukázal na to, že většina státního dluhu České republiky

vznikla v dobách vlád pravece, na nichž se podílela politická elita většiny stran vládní koalice. Ať již se jednalo o chybnou privatizaci, hospodářskou politiku i nevýhodné státní zakázky, včetně systému jejich zadávání například u síťových staveb, které jsou nyní předmětem kritiky. Její návrh řešení však přenáší drtivou většinu nákladů na ty, kteří dluhy nezpůsobili a navíc z oné „rozpočtové odpovědnosti“ vyjímá nejbohatší část české společnosti podle zvrácené logiky, že platit mají „neúspěšní“, což podle navrhovaných škrtů a daňových změn jsou důchodci, mladé rodiny s dětmi a především střední třída. Přímé daně jsou podle této logiky trestem za úspěch, což jen podporuje základní politickou filosofii „vlády pravicového populismu“, že stát je v podstatě nemorální institucí, kterou je nutné maximálně omezit tam, kde to odporuje zájmu bohatých a naopak ho využít všude tam, kde maximalizuje zisk.

Není proto náhodou, že v programu této vlády naprosto schází jakákoliv hospodářská politika, jakýkoliv ambiciózní plán na podporu českého průmyslu a hospodářství. To je něco, co do výbavy politických manažerů, najatých spekulativním kapitálem, totiž nepatří. Proto ČSSD musí nabídnout české veřejnosti důvěryhodný ekonomický program „národní obnovy“, který by vyšel vstříc požadavkům českých podnikatelů, kteří dlouhodobě upozorňují na absenci národní hospodářské strategie a exportní politiky státu, především ekonomické diplomacie. Čeští podnikatelé, zvláště malí a střední, totiž – ačkoliv to dnes nepocítují a žijí v přesvědčení, že „pravicová vláda“ je v jejich zájmu – budou další ze společenských skupin, která ponese negativně důsledky „vlády pravicového populismu“.

IV. ČSSD a její nepřátelé

Snažil jsem se nastínit hlavní politické cíle pro ČSSD v tomto volebním období. Je zřejmé, že neplatí teze o konci sociálně demokratické ideologie a že ti, co tento názor zastávají, to dělají buď z hlouposti, anebo s cílem oslabit ČSSD a prodloužit tak vládní misi politických manažerů pravece. Na cestě, kterou ČSSD nastupuje, čekají však také vnější hrozby, se kterými se bude muset vyrovnat. Jedná se buď o takové kroky, kdy lze většině české veřejnosti jen s obtížemi vysvětlit, že nejsou v jejich zájmu, popřípadě odpor proti nim odrazuje od ČSSD názorově silné a aktivní skupiny voličů. První hrozba tkví v návrhu „koalice pravicového populismu“ na změnu financování stran ze státem dotovaného systému na sponzorský princip. Většina lidí se domnívá, že strany od státu peníze nepotřebují, že je to něco zbytečného, co by

se dalo investovat efektivněji. Liberální demokracie však stojí a padá se svobodnou soutěží politických stran. Letošní volby navíc ukázaly, jak nerovný boj ČSSD vede a proti jak masivnímu, finančně náročnému a médii podporovanému hnutí stojí. Je zřejmé, že v případě změny financování stran, snížení či dokonce zrušení státního příspěvku, kdy strany budou závislé na finančních darech, bude ČSSD, hájící zájmy širokých vrstev lidí, v nevýhodě. Naopak marketingové projekty pravice typu VV či TOP09 budou logicky finance na svůj provoz a kampaně získávat mnohem jednodušeji, neboť hájí zájmy pouze úzké a bohaté skupiny obyvatel. Pokud se veřejnosti nepodaří vysvětlit, že není náhodou, když jedním z prvních návrhů „koalice pravicového populismu“ je návrh na změnu financování stran, že se jedná o cílený útok především na levicové strany v čele s ČSSD, bude pozice ČSSD ještě obtížnější.

Podobné riziko skýtá i návrh na umožnění voleb prostřednictvím internetu, kdy se posílí potenciál nejen pravicových voličů, ale jak ukázaly i letošní volby, zjednoduší se prostor pro manipulaci s veřejným míněním. Zavedení voleb po internetu nezvyšuje kvalitu demokracie, ale naopak snižuje, neboť posiluje tendence vyprazdňující politiku a dělá z ní záležitost módy, vkusu, spíše než prostor pro střet idejí.

Vedle rizik jsou zde však i pozitivní momenty. Jedná se především o krizi, kterou prochází nejsilnější vládní strana, ODS, jejíž agónie je více než zřejmá a zvolené vládní angažmá ji pouze prohlubuje. Fakt, že stranu před podzimními volbami opustili její úspěšní starostové, kteří s úspěchem kandidovali za jiné subjekty, je projevem této krize. Situace uvnitř ODS bude jedním z prvků destabilizace vlády a ČSSD musí bedlivě vývoj v této straně sledovat. Je jen otázkou času, kdy si politická elita této strany uvědomí, že je to tato strana, která vyšla z těchto voleb poražena nejvíce. Marketingové projekty VV a TOP09 budou procházet vnitřní demokratizací a zvláště po komunálních volbách také emancipací stranických elit. Dosud se jednalo o strany s přísným hierarchickým řízením, kdy klasické postupy stranické demokracie (TOP09) nebo nové metody jako je údajná přímá demokracie (VV), zakrývaly pravý charakter těchto pseudostran, které jsou spíše rodinnými firmami. Střet mezi tímto pojetím, který je efektivní v předvolebních kampaních jako nástroj pro získání moci, a zájmy vznikající stranické elity, nastane a bude dalším z destabilizačních prvků „vlády pravicového populismu“.

V. Moderní sociální demokracie nesmí být trojským koněm populistů!

Květnové volby ukázaly, že česká společnost čelí jiným hrozbám, než jsou ismy 20. století. A nejedná se jen o českou společnost, stejným vývojem, totiž rozpadem klasických ideologií, včetně těch s totalitní podstatou, prochází všechny moderní společnosti. Spolu s postmoderní frustrací konzumní společnosti, kterou významný český sociolog, profesor Jan Keller, nazval „společností zážitku“, se vyprazdňuje klasické hodnotové pojetí politiky a „velké příběhy“ ideologií 20. století jsou nahrazovány epizodními politickými projekty, které jsou založeny na pomíjivých emocích, budících zdání novosti.

Seriálová, či chcete-li klipová generace 90. let, která nyní vstupuje do věku s volebním právem, již nechápe politiku jako primárně veřejný prostor, kde se střetávají vize a argumenty a definuje se míra odpovědnosti jedince vůči společnosti a obráceně, ale jako součást každodenního hledání zážitku, zábavy a odreagování. Ačkoliv tyto nové politické projekty jsou ze své podstaty pomíjivé, nepřekračující obvykle jedno volební období, posilují ve společnosti přece jen jednu postmoderní ideologii, totiž populismus.

Populismus již dnes není ani levicový, ani pravicový, populismus se stává doménou primárně tzv. politického středu. Tuto tezi zmínil na olomoucké programové konferenci profesor Václav Bělohradský, který použil obratu, že se „střední třída, cítili se ohrožená, fašizuje“. Fašismus jako klasická ideologie 20. století byla populismem svého druhu a některé obecné prvky a znaky tohoto populismu, které nevyužíval jen fašismus, ale také nacismus a komunismus, přetrvaly a jsou součástí výbavy některých nových, rádoby demokratických „středových stran“.

Právě dnes tolik vzývaný politický střed je výsledkem jak oné zmíněné postmoderní frustrace z velkých příběhů - „ismů“ - 20. století, tak rozšiřujícího se pocitu blahobytu konzumní společnosti, v níž již i sociálně slabší občané požívají statusu, který byl kdysi vlastní tzv. střední třídě. Velkou roli zde hraje i onen již zmíněný trend „společnosti zážitku“, kdy není důležité čím kdo je, ale jak se cítí. Proto se k tzv.

střední třídě dnes hlásí i lidé, jejichž sociální status tomu neodpovídá, ale je to tzv. IN.

Bohužel, tyto populistické politické projekty svým působením v politice, kdy jsou odsouzeny od svého vzniku zklamat ony naděje, které do nich voliči vložili – neboť tyto naděje nejsou definovány hodnotově, ale pocitově, emocionálně – posilují ve společnosti onen pocit frustrace z politiky a rozšiřují tak množinu těch, kdo jsou náchylní podlehnout jejich nástupcům, jejichž rétorika bude ještě populističtější a vůči menšinám netolerantnější.

Pokud totiž moderní společnost, včetně té české, ohrožuje nějaké nebezpečí, pak je to netolerance vůči menšinám. Ty už v programatorice, či spíše rétorice a politické praxi populistických stran nejsou definovány pouze sociálně, etnicky či sexuálně, ale také generačně. Právě rozpad mezigenerační solidarity a extremismus z toho plynoucí, ovlivnil výrazně i parlamentní volby v roce 2010, které se nesly v umělém, populistickém sporu mezi těmi, co jsou „úspěšní“ a těmi „neúspěšnými“. Takové pojetí politiky je v příkrém rozporu s tím, co více jak 130 let představuje sociální demokracie a jaké hodnoty ve společnosti hájí.

Pokud máme tomuto novému nebezpečí budoucnosti čelit, nesmíme být v zajetí minulosti. Není možné, abychom na jedné straně odmítali spolupráci s KSČM a na straně druhé vážně uvažovali o možné koaliční spolupráci se stranami postmoderního populismu, které v ČR představují Věci veřejné. Nejen proto, že mají přes vnější odlišnosti shodné rysy, že pro ně demokracie není nejvyšší hodnotou, cílem, ale jen prostředkem, ale také proto, že postmoderní populistické strany přes všechnu svoji rétoriku mají tendenci k netoleranci vůči menšinám, která byla vlastní všem totalitním ideologiím.

Je neoddiskutovatelným faktem, který je podložen sociologickými daty, že KSČM dnes představuje historické reziduum, jehož členská základna vymírá, neobnovuje se a díky rozpadu sovětského impéria nepředstavuje žádnou mezinárodní či bezpečnostní hrozbu. Její ideologie je ideologií minulosti, neschopná zaujmout čímkoliv jedince v konzumní společnosti. Přesto představuje na politické mapě výhledově na minimálně ještě dvě volební období potenciál přibližně 10% hlasů voličů, kteří mají v sociální oblasti shodné zájmy jako voliči ČSSD. Řekněme to otevřeně, KSČM je dnes stranou důchodců, kteří žijí v minulosti a svoji volbou

komunistické strany každé čtyři roky potvrzují, že jejich svět ještě nezmizel, že ještě nejsou se svými zklamanými sny sami. Tyto voliče nemůže ČSSD z podstaty věci oslovit, neboť se jedná již ne o klasickou politickou stranu, ale o sektu, k níž se příslušnost nedefinuje již skrze pragmatické politické zájmy jedince, ale skrze emoci. Jedná se o další shodný rys, který sblížuje voliče KSČM s voličem postmoderních populistických „středových stran“, jejichž politická preference je dána také emocí. Co je odlišuje, je věrnost značce u voličů KSČM, což souvisí s výše zmíněnou životní zkušeností. Je proto chimérou – a vývoj po roce 1989 to jasně prokázal – si myslet, že odsouzením KSČM k nespolupráci s ČSSD postupně získáme oněch přibližně 10% hlasů. Ten, kdo to tvrdí, je buď naivní, anebo tak činí záměrně, s cílem připravit ČSSD na minimálně dvě volební období strategické výhody možných 10% levicových hlasů. Proto ten představitel sociální demokracie, který odmítá jakoukoliv spolupráci s KSČM, musí jasně říci, jak chce dovést ČSSD do vlády. V současném volebním systému je totiž prakticky vyloučené, že by ČSSD získala takovou podporu, aby byla schopna sestavit jednobarevnou vládu bez podpory jiné strany. Stejně tak jsou pouze hypotetické úvahy o znovuoživení volebního potenciálu přirozených politických partnerů ČSSD, totiž KDU-ČSL a Strany zelených.

Buď proto budeme vážně uvažovat o změně volebního systému z poměrného na většinový, čímž zásadním způsobem změním podmínky pro generování politické odpovědnosti, anebo musíme jasně definovat podmínky pro všechny naše potenciální koaliční partnery, nejen pro KSČM, ale z důvodů, které jsem výše nastínil, i pro tzv. nové politické projekty. Pokud tak ČSSD neučiní, zůstane v zajetí minulosti a bude odsouzena k obtížným a křehkým koalicím s nevypočitatelnými partnery, anebo k dlouhodobé opozici.

K tomuto požadavku mne vede i zkušenost z politického vývoje v globální ekonomické krizi, kdy tzv. nové strany, včetně té, která se proklamovala jako strana politického středu a nyní tenduje dokonce v rétorice svých představitelů k levici, v praktické politice přijaly koncept primární odpovědnosti občanů za následky hospodářské krize. Jejich ekonomická koncepce, jejich cíle, jsou shodné přes všechny populistické proklamace o „sociálním rozměru“ s cíli neoliberální pravice, která zaměnila příčiny hospodářské krize za následky, jako cíl si stanovila destrukci sociálního státu a mluví-li o „rozpočtové odpovědnosti“, pak tuto odpovědnost definuje jako odpovědnost zaměstnanců či sociálně slabých a vyjímá z ní

odpovědnost podnikatelů a nadnárodních koncernů. Shodný je ekonomický program neoliberální pravice s postmoderními populistickými stranami i v pohledu na stát, který má skrze tzv. důchodovou a zdravotní reformu zprivatizovat své dosavadní výsadní pravomoci a ponechat si pouze svoji represivní pravomoc k donucení lidí platit si na důchod do státem určených soukromých penzijních fondů či zdravotních pojišťoven.

Proto navrhuji, aby ČSSD redefinovala tzv. Bohumínské usnesení, které se ukazuje jako zastaralé a nedostatečné, neboť je jednostranně namířené pouze proti jedné z populistických stran, o obecné vymezení podmínek, za kterých nebude možné, aby ČSSD utvořila s potenciálními partnery vládu. Koneckonců, samotné „Bohumínské usnesení“ předpokládalo zákaz spolupráce i s dalšími populistickými stranami, které se hlásily ideově k politickému středu, jako byli Sládkovi republikáni, a které jsou dnes již minulostí. Tuto nevyváženost je – s ohledem na to, že sládkovce na politické mapě dnes nahradila politická odnož detektivní agentury – nutné napravit a naplnit tak ducha a smysl tohoto usnesení a zároveň zachovat princip maximální obecnosti tak, aby každý další sjezd nemusel zohledňovat vznik nové populistické politické formace.

Tyto podmínky by měly být následující:

- nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického a právního státu podle čl. 9 Ústavy
- nedotknutelnost soukromého vlastnictví
- setrvání ČR v NATO a EU a prozápadní orientace zahraniční politiky
- nulové riziko prorůstání soukromých firem, včetně jakékoliv personální provázanosti, do jakékoliv oblasti státní správy, především pak do policie a bezpečnostních složek
- ochrana menšin
- zachování systému zdravotní péče na základě veřejného zdravotního pojištění
- nezavedení povinného důchodového spoření do soukromých penzijních fondů
- nezavedení školného na vysokých školách
- zákaz privatizace podniků se státní účastí

V případě, že by taková redefinice a zobecnění tzv. Bohumínskému usnesení nebyla schválena, musí sjezd vážně uvažovat o jeho doplnění o výslovný zákaz spolupráce se stranou Věci veřejné, která – odhlédnuto od toho, že tato strana činí v praxi pravicovou politiku, kterou populisticky halí do proklamací o sociální citlivosti reforem – představuje dnes i bezpečnostní riziko. Tato modernější a marketingově zručnější obdoba Sládkovo republikánů, s nimiž mají VV společného jak například latentní etnický rasismus (viz předvolební výroky některých představitelů strany na adresu Romů), tak rasismus sociální (viz předvolební výroky některých představitelů strany na adresu bezdomovců) má na rozdíl od Sládkovo republikánů velké finanční zdroje, účast ve vládě jí zaručuje podíl na moci a její provázanost s bezpečnostní agenturou ABL, z níž vznikla, z ní činí hrozbu pro demokracii. Jsem přesvědčen, že na základě těchto okolností se jedná o hrozbu mnohem větší, než svého času představovala SPR-RSČ Miroslava Sládka. Pokud by sociální demokracie připustila spolupráci s touto stranou, provinila by se jak proti svému programu, tak především vůči své historii. Legitimizování populistických formací tohoto druhu tím, že někteří naši představitelé otevřeně hovoří o politické blízkosti ČSSD, bychom měli odmítnout, neboť to ve svém důsledku vede k znedůvěryhodnění ČSSD a také k úbytku jejího voličského potenciálu.

VI. Závěr

Snažil jsem se odpovědně a otevřeně shrnout příčiny volebního výsledku ČSSD, aktuální stav strany, hrozby, kterým čelí i cíle, které by měla naplňovat a hlavně jakými cestami. Jsem přesvědčen, že ČSSD stojí před jednou z nejtěžších výzev ve své novodobé historii, která je však, při správné analýze, zvoleném řešení a hlavně při správném vedení také obrovskou šancí. V případě, že v tomto volebním období ČSSD obstojí, mohou být nejbližší parlamentní volby ve znamení jejího historického triumfu. Jak ovšem říká lidové přísloví: Nejhorší je smrt z uleknutí. A já nepatřím rozhodně mezi ty, kdo se bojí.

Vladimír Dryml

